

Колмакова О.М.

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова,
к.е.н., доц., доцентка кафедри економіки та маркетингу

Кузнецова Г.В.

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова,
к.е.н., доц., доцентка кафедри економіки та маркетингу

ІНСТРУМЕНТИ ДІАГНОСТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні будівельні підприємства функціонують у динамічному середовищі, що вимагає від них постійної адаптації до ринкових змін, підвищення ефективності роботи та оптимізації витрат. Для досягнення цих цілей критично важливим стає впровадження інструментів діагностики діяльності підприємства, які дають змогу оцінити його поточний стан, виявити слабкі місця, а також вчасно реагувати на ризики. Діагностика діяльності будівельного підприємства охоплює комплекс заходів з оцінки виробничих, фінансових, управлінських та маркетингових процесів.

Інструменти діагностики можуть бути поділені на кілька основних груп: фінансові, управлінські, виробничі та маркетингові. Усі вони дозволяють будівельним компаніям отримати комплексне уявлення про свій бізнес, оцінити ризики та можливості для зростання. Розглянемо класичні з них.

1. Фінансові інструменти діагностики

Фінансова діагностика є одним з найбільш значущих аспектів оцінки діяльності будівельного підприємства. Основні фінансові показники допомагають визначити, наскільки стабільною є компанія, її ліквідність, прибутковість, фінансова стійкість та оборотність активів.

1.1 Аналіз фінансової звітності – один з найбільш поширених методів фінансової діагностики. Він передбачає дослідження ключових фінансових показників на основі бухгалтерської звітності, таких як баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів. Фінансова звітність дозволяє визначити ліквідність, платоспроможність і рентабельність підприємства.

1.2 Коефіцієнтний аналіз. Він включає оцінку ключових фінансових коефіцієнтів, таких як:

Коефіцієнт ліквідності – показує, наскільки швидко підприємство може покрити свої короткострокові зобов'язання;

Коефіцієнт рентабельності – відображає прибутковість діяльності компанії;

Коефіцієнт оборотності активів – визначає ефективність використання ресурсів компанії.

1.3 Аналіз рентабельності та точки беззбитковості дозволяє визначити обсяг робіт, необхідний для покриття всіх витрат і досягнення прибутку. Це допомагає компанії краще планувати обсяги виробництва та розподіл ресурсів.

2. Управлінські інструменти діагностики

Будівельна галузь потребує ефективного управління процесами, що стосуються планування, контролю та прийняття рішень. До управлінських інструментів діагностики відносяться:

2.1 SWOT-аналіз. Дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони будівельного підприємства, а також можливості й загрози зовнішнього середовища. SWOT-аналіз допомагає керівництву краще розуміти позицію компанії на ринку та стратегічно планувати її розвиток.

2.2 Аналіз ризиків. У будівельній галузі існує багато ризиків: від затримок у постачанні матеріалів до змін у законодавстві та коливань вартості ресурсів. Використання спеціалізованих методів оцінки ризиків, таких як методи експертних оцінок або побудова дерева рішень, допомагає передбачати можливі загрози й розробити стратегії мінімізації ризиків.

2.3 Портфельний аналіз. Цей інструмент дозволяє аналізувати дохідність і ризики кожного

проекту в портфелі компанії. Зокрема, метод Бостонської консультативної групи (BCG) дає змогу визначити, які проекти є найперспективнішими, а від яких варто відмовитися.

3. Виробничі інструменти діагностики

Виробничі інструменти діагностики мають на меті підвищення ефективності виконання будівельних робіт, оптимізацію процесів і використання ресурсів. До таких інструментів належать:

3.1 Аналіз продуктивності праці. Для будівельної галузі важливими є не лише фінансові результати, але й продуктивність робіт. За допомогою цього аналізу визначаються фактори, що впливають на ефективність роботи персоналу, зокрема кваліфікація працівників, інтенсивність праці, технічне забезпечення та логістика.

3.2 Контроль якості. У будівництві якість є ключовим показником успішності. Використання спеціальних методів контролю, таких як системи менеджменту якості (ISO), допомагає забезпечити відповідність проектів вимогам замовників і регламентам.

3.3 Аналіз використання матеріалів. Оптимальне використання ресурсів є важливим для скорочення витрат. Діагностика передбачає моніторинг витрат і споживання матеріалів на кожному етапі будівництва, що дозволяє зменшити збитки та запобігти перевитратам.

4. Маркетингові інструменти діагностики

Маркетингові інструменти діагностики допомагають будівельним підприємствам орієнтуватися на ринку, аналізувати попит, оцінювати позицію конкурентів та створювати ефективну стратегію розвитку.

4.1 Аналіз ринку. Розуміння ринкових тенденцій і попиту є необхідним для ефективного планування та вчасної адаптації до змін. Маркетинговий аналіз допомагає оцінити, які проекти є найбільш привабливими для замовників, які характеристики продукції користуються попитом.

4.2 Аналіз конкурентів. Знання сильних та слабких сторін конкурентів дає змогу будівельному підприємству зайняти вигідну позицію на ринку. Для цього застосовуються інструменти, які дозволяють порівнювати свої показники з лідерами ринку, середніми за ринком.

4.3 Оцінка задоволеності клієнтів. Рівень задоволеності замовників є ключовим показником якості послуг. Діагностика цього показника може включати опитування, відгуки, анкетування, а також моніторинг соціальних мереж. Це дозволяє не лише поліпшувати якість послуг, а й підвищувати репутацію компанії на ринку.

До сучасних методів діагностики в даному випадку можна віднести:

5. Аналіз ланцюжка вартості. Оцінка всіх етапів процесу будівництва для оптимізації ресурсів, підвищення ефективності та зниження витрат.

6. Системи управління проектами (Project Management). Такі інструменти, як Microsoft Project, Primavera P6, Procore, допомагають відслідковувати графік, бюджет і прогрес проектів. Системи управління ресурсами (ERP), такі як SAP або Oracle, забезпечують централізоване управління фінансами, персоналом і матеріалами.

7. Бенчмаркінг. Порівняння продуктивності компанії з конкурентами або галузевими стандартами для визначення областей для вдосконалення.

8. BIM (інформаційне моделювання будівель). Використання BIM дозволяє створювати цифрові моделі будівель, що включають архітектурні, інженерні та будівельні аспекти. Це допомагає оптимізувати проектні рішення та керувати ресурсами. Основними інструментами BIM є Revit, ArchiCAD, Navisworks, Tekla.

9. Аудит та моніторинг відповідності. Аудит відповідності стандартам якості, таким як ISO 9001. Моніторинг екологічних стандартів і стандартів безпеки, таких як ISO 14001, що особливо актуально для великих будівельних проектів.

Впровадження діагностичних інструментів для оцінки діяльності будівельного підприємства є важливим кроком на шляху до його успішного функціонування. Комплексна діагностика дозволяє виявити недоліки, підвищити ефективність роботи, оптимізувати ресурси та забезпечити стабільне зростання. Кожен з розглянутих інструментів відіграє важливу роль у досягненні цих цілей. Фінансові інструменти дають змогу контролювати стабільність, управлінські – визначити стратегічні цілі, виробничі – підвищити продуктивність, а маркетингові

– орієнтуватися на потреби ринку.

Криклива К.О.

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова,
магістр кафедри економіки та маркетингу
науковий керівник – **Пушкар Т.А.**
к.е.н. доцент, доцентка кафедри економіки та маркетингу

ПОТЕНЦІАЛ ТА ВИКЛИКИ ТЕХНОЛОГІЙ «ІНТЕРНЕТ РЕЧЕЙ» У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Швидкий розвиток технологій Інтернету речей (IoT) змінює цифрову економіку, відкриваючи нові можливості для підвищення ефективності, автоматизації та створення інноваційних продуктів і послуг. Водночас впровадження технологій інтернету речей пов'язана з численними проблемами: необхідністю забезпечення кібербезпеки, захисту приватних даних, вирішенням питань сумісності пристроїв і зниженням високих витрат на впровадження. Недостатність чітких стандартів і регулювань у цій сфері створює додаткові перешкоди для масштабного використання IoT. Тому виникає потреба у детальному аналізі можливостей і ризиків технологій інтернету речей, щоб сприяти його ефективному, безпечному та етичному впровадженню у цифрову економіку.

З точки зору актуальності даної проблеми, можна стверджувати, що доволі велика кількість фахівців проводили дослідження з розвитку технологій інтернет-речей у цифровій економіці. Такі науковці як, Реслер М., Лінтур І., Цигак О. стверджували, що інноваційні технології здатні значно підвищити ефективність бізнес-процесів, покращити обслуговування клієнтів та сприяти розвитку електронної комерції. Трохимець О, Семеновим А. проаналізовано, як цифрові технології, зокрема інтернет речей (IoT) та штучний інтелект. змінюють бізнес-моделі, операції та ланцюжки створення вартості.

Метою роботи є дослідження потенціалу використання технологій Інтернету речей (IoT) у цифровій економіці, акцентуючи увагу на можливостях для бізнесу та підвищенні ефективності економічних процесів. Також розглядаються основні виклики впровадження IoT, зокрема питання безпеки, конфіденційності даних та технологічної сумісності.

Інтернет речей (Internet of Things, IoT) визначають як глобальну мережу підключених до Інтернету речей, тобто пристроїв, які оснащені сенсорами, датчиками, засобами передавання сигналів. Цифрові пристрої приймають датчиками різноманітні сигнали з навколишнього світу, взаємодіючи з іншими пристроями та обмінюючись даними, що дозволяє на основі моніторингу та накопиченню бази даних приймати рішення [1].

Актуальність IoT для цифрової економіки є його здатність підвищувати продуктивність, автоматизувати процеси і надавати бізнесу та урядам дані для прийняття рішень у реальному часі. Інтернет речей сприяє появі нових бізнес-моделей і стимулює інновації, перетворюючи дані на активи, які допомагають створювати додану вартість. У контексті цифрової економіки IoT розширює можливості для аналітики великих даних, штучного інтелекту та автоматизації, що дозволяє швидко реагувати на зміни ринку і забезпечувати ефективніше використання ресурсів.

Використання IoT у бізнесі відкриває безліч можливостей для підвищення ефективності і конкурентоспроможності компаній. В одному із ключових напрямків, такий як оптимізація виробничих процесів, IoT дозволяє автоматизувати контроль якості, моніторинг обладнання та прогнозування потреб у технічному обслуговуванні, що суттєво підвищує його ефективність і знижує операційні витрати.

Ще IoT дозволяє забезпечити точне відстеження руху товарів і матеріалів, що знижує ризики втрат і затримок. Це допомагає відстежувати маршрут і стан вантажу в реальному часі, що особливо корисно для бізнесу, що пов'язаний з оперативними поставками. Крім того, IoT дозволяє оптимізувати управління складськими запасами, скорочуючи надлишки та підвищуючи оборотність товарів. В Україні IoT набирає популярність серед компаній, які прагнуть підвищити